

شیوه نامه

مراقبت دیده وری بیماریهای حاد تنفسی

(ویژه اربعین حسینی ۱۴۰۴)

مرکز مدیریت بیماریهای واگیر- آزمایشگاه مرجع سلامت

تیر ۱۴۰۴

مجموعه دستورالعمل ها

کد:

ICDC

<https://icdc.behdasht.gov.ir>

شیوه نامه مراقبت دیده ور بیماریهای حاد تنفسی

(ویژه اربعین حسینی ۱۴۰۴)

مرکز مدیریت بیماریهای واگیر

گروه مدیریت سل، جذام و بیماریهای حاد تنفسی

تهیه کنندگان:

دکتر مهشید ناصحی-رئیس گروه مدیریت سل، جذام و بیماریهای حاد تنفسی

مهندس زهرا حسن پور-کارشناس گروه مدیریت سل، جذام و بیماریهای حاد تنفسی

دکتر کتایون سیف فراهی- کارشناس گروه مدیریت سل، جذام و بیماریهای حاد تنفسی

دکتر منوچهر کرمی-رئیس گروه مراقبت

مهندس محمدرضا امینی-کارشناس گروه مراقبت

زیر نظر:

دکتر قباد مرادی

دکتر شهرام حبیب زاده

دکتر علی گل محمدی

با همکاری:

آزمایشگاه مرجع سلامت

آزمایشگاه ملی آنفلوانزا

انستیتو پاستور ایران

مقدمه و اهمیت موضوع

مراسم اربعین به عنوان یکی از بزرگترین تجمعات انسانی جهان، با احتمال افزایش بیماری‌های واگیر به ویژه بیماری‌های تنفسی، گواشی و ... همراه است.

در مراسم اربعین و با توجه به حضور کثیر عاشقان امام حسین (ع) با ملیت‌های مختلف و طولانی بودن مسافت و گرمای هوا، احتمال انتقال بیماری‌های واگیر، خطر بروز مشکلات بهداشتی و درمانی برای برخی از زائرین عزیز وجود دارد.

بیماری‌های حاد تنفسی، به دلیل ویژگی‌هایی مانند قابلیت انتقال سریع از طریق تماس نزدیک، حضور در محیط‌های شلوغ و تهویه محدود و امکان بروز موارد شدید در گروه‌های پرخطر، یکی از مهم‌ترین تهدیدهای بهداشتی در مراسم اربعین محسوب می‌شوند.

نظام مراقبت دیده‌وری بیماری‌های حاد تنفسی ویژه اربعین ۱۴۰۴، ابزاری کلیدی برای شناسایی به‌موقع موارد مشکوک، رصد روند بروز سندرم‌های ILI و SARI، نوع و سویه پاتوژنهای تنفسی در گردش، پیشگیری و کنترل زنجیره انتقال بیماری‌ها به داخل کشور و نیز ایفای مسئولیت بین‌المللی در مهار تهدیدهای بهداشتی فرامرزی خواهد بود.

در همین راستا، تدوین شیوه‌نامه‌ای مبتنی بر شواهد علمی، تجارب گذشته و شرایط اپیدمیولوژیک جاری منطقه‌ای و جهانی، برای هدایت اقدامات مراقبتی، تشخیصی، ثبت، گزارش‌دهی و پاسخ سریع و ارتقای سطح آمادگی و پاسخ نظام سلامت ضرورتی انکارناپذیر تلقی می‌شود، لذا کسب بموقع آمادگی‌های لازم به منظور پیشگیری، مراقبت و کنترل طغیانهای احتمالی مورد انتظار می‌باشد.

جدول شماره ۱: شرح وظایف دانشگاه های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کشور در برنامه مراقبت دیده وری

بیماریهای حاد تنفسی ویژه زائرین اربعین – سال ۱۴۰۴

دانشگاه	سایر دانشگاههای	دانشگاه زاهدان	دانشگاه مشهد	دانشگاه کرمانشاه	دانشگاه آبادان	دانشگاه اهواز	دانشگاه چابهار	دانشگاه ایلام	اقدام
های فاقد پایگاه مراقبت مرزی پذیرای زائرین	واجد پایگاه های مراقبت مرزی پذیرای زائرین	پایگاه مراقبت مرزی میرجاوه	پایگاه مراقبت مرزی دوغارون	پایگاه مراقبت مرزی خسروی	پایگاه مراقبت مرزی شلمچه	پایگاه مراقبت مرزی چذابه	پایگاه مراقبت مرزی ریمدان	پایگاه مراقبت مرزی مهران	انجام مراقبت سندر میک در زائرین
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ثبت موارد علامتدار تنفسی ILI/SARI
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	گزارش فوری موارد علامتدار تنفسی به مرکز مدیریت بیماریهای واگیر (ظرف ۲۴ ساعت)/نرم افزار(در صورت فعال بودن)
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	نمونه گیری تنفسی از موارد علامتدار "براساس حجم نمونه و روش انتخاب موارد ارائه شده در جدول شماره ۲"
مطابق برنامه روتین	مطابق برنامه روتین	آزمایشگاه مولکولی زاهدان	آزمایشگاه مولکولی مشهد	آزمایشگاه مولکولی کرمانشاه	آزمایشگاه مولکولی اهواز/آبادان	آزمایشگاه مولکولی اهواز	آزمایشگاه مولکولی چابهار	آزمایشگاه مولکولی ایلام/آزمایشگاه ملی آنفلوانزا	ارسال نمونه های تنفسی اخذ شده "با هدف دیده وری تنفسی" به آزمایشگاه
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	پیگیری موارد علامتدار تنفسی گزارش شده ساکن محدوده تحت پوشش دانشگاه (و نمونه گیری تنفسی در صورت نیاز مطابق اندیکاسیونهای دستورالعمل های روتین برنامه)*

با توجه به پیک تردد زائرین از ۱۱ لغایت ۲۴ مرداد ماه سال جاری، مقتضی است بر اساس جدول شماره ۲ و همچنین بر اساس نظام مراقبت سندرمیک، از زائرین دارای علائم تنفسی (اعم از ILI یا SARI) نمونه تنفسی گرفته شود. حد انتظار تعداد نمونه در جدول شماره ۲ تعیین شده است.

جدول (۲) راهنمای تیم غربالگری پایگاه مراقبت مرزی (برای تعیین حجم نمونه لازم در روز در ۲ هفته کاری)

نام دانشگاه	حد انتظار نمونه تهیه شده/روزانه
ایلام	- تعداد ۵۰ نمونه PCR کووید -۱۹ و آنفلوانزا در طول روز - مرز مهران نمونه های روز شنبه ۱۸ مرداد ماه را برای بررسی از نظر ۲۱ پاتوژن تنفسی در اسرع وقت به آزمایشگاه ملی آنفلوانزا مستقر در دانشگاه تهران، ارسال نمایند. (همچنین دانشگاه ایلام، موارد PCR مثبت آنفلوانزا را برای تعیین سبب تایپ، به آزمایشگاه ملی آنفلوانزا ارسال نماید)
چابهار	از زائرین اتباع ورودی به کشور، تعداد ۱۰ نمونه PCR کووید -۱۹ و آنفلوانزا در طول روز
اهواز	تعداد ۲۰ نمونه PCR کووید -۱۹ و آنفلوانزا در طول روز
آبادان	تعداد ۲۰ نمونه PCR کووید -۱۹ و آنفلوانزا در طول روز (دانشگاه آبادان موارد PCR مثبت آنفلوانزا را برای تعیین سبب تایپ، به آزمایشگاه مولکولی دانشگاه اهواز ارسال نماید)
کرمانشاه	تعداد ۱۰ نمونه PCR کووید -۱۹ و آنفلوانزا در طول روز
مشهد	از زائرین اتباع ورودی به کشور، تعداد ۵ نمونه PCR کووید -۱۹ و آنفلوانزا در طول روز
زاهدان	از زائرین اتباع ورودی به کشور، تعداد ۵ نمونه PCR کووید -۱۹ و آنفلوانزا در طول روز

نکته: صرفنظر از حجم نمونه تعیین شده در جدول شماره ۲، نمونه گیری تنفسی از تمامی موارد زیر ضروری است:

- تمامی موارد سندرم SARI شناسایی شده در مرز
- تمامی مواردی که سابقه تماس با شتر یا فرآورده های آن را در عراق گزارش کنند.

*در صورت صلاحدید و به شرط تامین منابع لازم توسط معاونتهای محترم بهداشتی، سایر پایگاه های مراقبت بهداشتی مرزی پذیرای زائریت عتبات نیز می توانند نسبت به نمونه گیری و انجام آزمایش پی سی آر کووید - آنفلوانزا اقدام کنند.

** چنانچه در طول دو هفته پیگیری سندرمهای تنفسی که مقرر است توسط دانشگاه مقصد (محل سکونت زائر) انجام شود، موارد علامتدار گزارش شده از ILI به SARI تغییر وضعیت پیدا کنند و یا مواردی از بستری SARI شناسایی شود که در زمان ورود به

کشور بدون علامت بوده اند، لازم است پس از هماهنگی با کارشناسان بیماریهای حاد تنفسی مرکز مدیریت بیماریهای واگیر، نسبت به تهیه نمونه تنفسی از این موارد و ارسال آن به آزمایشگاه ملی آنفلوانزا/انسیتوپاستور ایران برای بررسی های بیشتر از نظر پی سی آر مولتی پلکس ۲۱ پاتوژن تنفسی و مرس (MERS) اقدامات لازم بعمل آید.

استانداردهای آزمایشگاهی نمونه گیری از موارد مشکوک و ارسال به آزمایشگاه:

- ♦ از هر بیمار باید همزمان دو نمونه مناسب تهیه گردد (یک نمونه نازوفارنکس و یک نمونه اروفارنکس) و در صورت عدم همکاری بیمار جهت تهیه دو نمونه، می بایست یک نمونه نازوفارنکس تهیه شود.
- ♦ پس از نمونه گیری، سوابها در یک لوله حاوی محیط VTM قرار گرفته و تا زمان ارسال در دمای ۸-۲ درجه سانتیگراد نگهداری شده و در شرایط مناسب و حفظ شرایط زنجیره سرد استاندارد در اسرع وقت (ترجیحاً ظرف ۱۲ ساعت و حداکثر تا ۲۴ ساعت) به آزمایشگاه مولکولی منتخب ارسال گردد.
- ♦ کارشناسان مرتبط در پایگاه مراقبت مرزی موظف هستند بعد از نمونه گیری، اطلاعات کامل بیمار را در فرم های مربوطه ثبت نمایند. (رجوع شود به فایل اکسل فرم لیست خطی سندرمیک که به پیوست می باشد)
- ♦ بسته بندی و شرایط انتقال نمونه باید مطابق با روش استاندارد انتقال امن و ایمن نمونه های عفونی باشد.
- ♦ ضروری است همراه نمونه ها، فایل اکسل اطلاعات بیمار که در فرم لیست خطی سندرمیک تکمیل شده است، برای آزمایشگاه های منتخب توسط ایمیل ارسال گردد.
- ♦ ارسال نمونه به آزمایشگاه های منتخب باید با هماهنگی تلفنی قبلی با فوکل پوینت آزمایشگاهی مرتبط و در اسرع وقت انجام پذیرد. (این هماهنگی در روزهای پایانی هفته از اهمیت بیشتری برخوردارند)
- ♦ آزمایشگاه های منتخب موظف هستند که حداکثر تا ۷۲ ساعت پس از دریافت نمونه، نتایج آزمایشات را (اعم از مثبت و منفی) در قالب فایل رمزگذاری شده به دانشگاه مبدا (ارسال کننده نمونه) و مرکز مدیریت بیماریهای واگیر از طریق ایمیل گزارش نمایند.

معیارهای رد نمونه:

- ♦ عدم همخوانی اطلاعات برچسب نمونه و برگه همراه،
- ♦ بسته بندی نامناسب و نشئت نمونه
- ♦ ارسال نمونه در شرایط نامناسب دمایی و عدم رعایت زنجیره سرد حین انتقال
- ♦ ناکافی بودن حجم نمونه
- ♦ مخدوش بودن اطلاعات برچسب نمونه

نوع آزمایشاتی که روی نمونه های اخذ شده در دیده وری تنفسی اربعین سالجاری انجام می شود:

۱. در آزمایشگاه های مولکولی دانشگاه های علوم پزشکی ایلام، اهواز، آبادان، مشهد، چابهار، زاهدان و کرمانشاه:

- ✓ همه نمونه هایی که مطابق جدول شماره ۲، تهیه و به آزمایشگاه مولکولی دانشگاه های منتخب ارسال شده اند، از نظر کووید-۱۹ و آنفلوانزا تحت آزمایش قرار می گیرند.
- ✓ نمونه های مثبت کووید-۱۹، که Ct Value زیر ۲۵ داشته باشند، با هماهنگی قبلی، جهت تعیین سویه در گردش، به انسیتوپاستور ایران ارسال می گردند.

۲. در آزمایشگاه ملی آنفلوانزا:

- نمونه های تهیه شده در روز شنبه ۱۸ مرداد ماه از مرز مهران، از نظر ۲۱ پاتوژن تنفسی توسط آزمایشگاه ملی آنفلوانزا مستقر در دانشگاه تهران، بررسی خواهند شد.
 - نمونه های آنفلوانزا مثبت دانشگاه ایلام، برای تعیین سبب تایپ، آزمایش شوند.
۳. نمونه های مثبت کووید-۱۹، که Value Ct زیر ۲۵ داشته باشند، با هماهنگی قبلی، به جهت تعیین سویه در گردش، در **انستیتو پاستور ایران** مورد آزمایش قرار می گیرند.

نکته:

در طول ایام بازگشت زائران اربعین حسینی، آزمایشگاه های مولکولی تنفسی دانشگاه های منتخب در روزهای تعطیل نیز فعال بوده و نسبت به انجام آزمایشات دیده وری بصورت مستمر اقدام می کنند.

فرم ها و ابزارهای اجرایی مراقبت در پایگاه های مراقبت بهداشتی مرزی

هدف: ایجاد فرم های یکپارچه برای ثبت اطلاعات زائرین علامت دار، پیگیری آزمایش ها و گزارش به نظام مراقبت استانی و ملی

نکات مهم:

- توسط تیم مستقر در پایگاه مراقبت بهداشتی مرزی تکمیل می گردد. (فایل اکسل/در صورت فعال بودن نرم افزار)
- فرم لیست خطی سندرمیک بصورت فایل اکسل به پیوست می باشد و قسمتهای لازم آن می بایست توسط دانشگاه مبدأ، برای ارسال نمونه ها به آزمایشگاه های منتخب و همچنین برای پیگیری سندرمهای شناسایی شده توسط دانشگاه های مقصد، تکمیل شود.

چک لیست نظارت بر اجرای مراقبت دیده وری تنفسی در پایگاه مراقبت بهداشتی مرزی (برای تیم ناظر)

ردیف	سوالات	پاسخ	ملاحظات
۱	ملزومات غربالگری (شامل تب سنج لیزری، گوشی پزشکی، نیروی انسانی، رایانه، PPE (کیت حفاظت فردی) و ... در پایگاه موجود است؟	بلی ☐ خیر ☐	
۲	نیروهای انسانی موجود در خصوص امر غربالگری و برنامه دیده وری توجیه هستند؟	بلی ☐ خیر ☐	
۳	غربالگری سندرمیک انجام می شود؟	بلی ☐ خیر ☐	
۴	ملزومات نمونه گیری (محیط ترانسپورت، سوپ داکرون، ماسک، دستکش و ...) موجود است؟	بلی ☐ خیر ☐	
۵	نمونه گیری مطابق شیوه نامه انجام شده است؟	بلی ☐ خیر ☐	تعداد:
۶	فرم های سندرمیک و نمونه گیری تکمیل شده است؟	بلی ☐ خیر ☐	بررسی مستندات
۷	نمونه ها به آزمایشگاه منتخب ارسال شده است؟	بلی ☐ خیر ☐	زمان ارسال:
۸	آیا تمهیدات و هماهنگی های لازم جهت اعزام بیمار به سطوح بالاتر درمانی انجام شده است؟	بلی ☐ خیر ☐	
۹	ثبت و گزارشدهی به هنگام موارد علامتدار به مرکز مدیریت بیماریهای واگیر انجام شده است؟	بلی ☐ خیر ☐	بررسی مستندات
۱۰	آیا در طول زمان مراسم اربعین حسینی، بازدید از سطوح بالاتر (مرکز بهداشت/ شبکه بهداشت شهرستان تابعه، معاونت بهداشتی، وزارت متبوع) از پایگاه مراقبت بهداشتی مرزی انجام شده است؟	بلی ☐ خیر ☐	بررسی مستندات/دفتر گزارش

آموزش تیم های عملیاتی مراقبت فرودگاهی

هدف: تضمین اجرای صحیح، یکنواخت و به موقع برنامه مراقبت سندرمیک و آزمایشگاهی بیماری های حاد تنفسی در فرودگاه های منتخب

گروه های هدف آموزش:

- مدیران کاروان
- پزشکان کاروان
- روحانیون کاروان
- آموزش گروهی/ چهره به چهره زائرین/پرسنل

محتوای آموزشی پیشنهادی:

- دستورالعمل اجرایی مدیریت و کنترل بیماریهای واگیر در مراسم و تجمعات انسانی (جابه جایی انسانی در ابعاد بزرگ و متوسط)
- پمفلت های آموزشی به پیوست می باشد.

ابزارها و روش های آموزش:

- چهره به چهره/گروهی
- پمفلت های آموزشی
- بیلبردهای آموزشی

زمان و مسئول آموزش:

- ✓ زمان اجرا: طی برگزاری مراسم اربعین حسینی
- ✓ مسئول اجرا: گروه مدیریت بیماریهای واگیر معاونتهای بهداشتی/شبکه ها و مراکز بهداشتی/مراکز خدمات جامع سلامت و
- ✓ گزارش پایانی: انتظار می رود اقدامات انجام شده (قبل، حین و بعد از بازگشت زائرین عتبات) از قبیل آموزشها، مراقبت، پیگیری و درمان را در قالب فرمت گزارشدهی ارسالی که قبلاً به کلیه دانشگاه های تحت پوشش کشور به همراه مستندات لازم تا ۲ هفته بعد از اتمام پیگیری زائرین به این مرکز ارسال گردد.
- لازم است موارد سندرمهای شناسایی شده در زائرین را در فرم لیست خطی موارد سندرمیک (فایل اکسل پیوست) ثبت و حداکثر تا ساعت ۹ صبح روز بعد در گروه مجازی ویژه اربعین ۱۴۰۴ بارگزاری نموده تا در اسرع وقت توسط دانشگاه مقصد مورد پیگیری (تا ۲ هفته) قرار گیرند. (فایل اکسل/نرم افزار در صورت فعال بودن)

نکات مهم:

۱. همه دانشگاه های کشور می بایست موارد سندرمهای شناسایی شده خود را در فرم لیست خطی/نرم افزار موارد سندرمیک ثبت و حداکثر تا ساعت ۹ صبح روز بعد در گروه مجازی ویژه اربعین ۱۴۰۴ بارگزاری نموده تا در اسرع وقت توسط دانشگاه مقصد مورد پیگیری (تا ۲ هفته) قرار گیرند. بدیهی است نظارت بر پیگیری موارد شناسایی شده در مرز بصورت تصادفی توسط مرکز مدیریت بیماریهای واگیر در دستور کار قرار دارد.
۲. چنانچه گزارش منظم و مستمر روزانه در گروه مجازی ویژه اربعین ۱۴۰۴ انجام شود، تمامی موارد شناسایی شده سندرمیک/مثبت کووید ۱۹/مثبت آنفلوانزا توسط گروه کارشناسان فنی اداره مراقبت و بیماریهای حاد تنفسی مرکز مدیریت بیماریهای واگیر به دانشگاه های مقصد، گزارش خواهد گردید و نیازی به گزارش موارد به دانشگاه های مقصد، توسط دانشگاه مبدا نمی باشد و چنانچه نرم افزار راه اندازی شود، نیازی به فایل اکسل و بارگزاری در گروه های مجازی ویژه اربعین نمی باشد.